

ZDRUŽENIE SLOVENSKÝCH SPOTREBITEĽOV ASSOCIATION OF SLOVAK CONSUMERS

Palisády 22, 811 06 Bratislava, ☎/fax+ odkazovač : 02 / 544 11 148, zss@zss.sk www.zss.sk

EURO – PRIESKUM

„Sledovanie kontinuálneho vývoja spotrebiteľských cien na Slovensku pri a po prechode na euro“

Priebežná správa k projektu spotrebiteľského monitoringu cien k 30.4. 2009

V mesiaci júli 2008 zahájilo Združenie slovenských spotrebiteľov v spolupráci so siedmimi občianskymi spotrebiteľskými organizáciami: s Regionálnym združením spotrebiteľov Regionspot N. Zámky, ZSS-Klubom združenia spotrebiteľov regiónu Zvolen, ZSS-Ochrana spotrebiteľa Oravy, ZSS-Združením spotrebiteľov Považia a západného Slovenska, ZSS – SOZOS – Košice, Asociáciou spotrebiteľov Slovenska a Slovenským združením ochrany práv pacientov a spotrebiteľov, ďalej so Združením Informačných a poradenských centier mladých v SR a Jednotou dôchodcov na Slovensku „Sledovanie kontinuálneho vývoja spotrebiteľských cien na Slovensku pri prechode na euro“ - EURO – PRIESKUM. Na základe obhájenia projektu pokračuje ZSS v tomto prieskume v redukovanej podobe aj v roku 2009.

V apríli 2009 sa realizovali 2 plánované monitoriny. V poradí 6. monitoring sa uskutočnil 1. – 3.4. 2009 v 34 okresoch a 57 monitorovacích miestach, pričom bol uskutočnený záznam cien v 281 predajniach potravinárskeho tovaru, v 102 predajniach spotrebného tovaru a 105 prevádzkach stravovacích a ubytovacích služieb – spolu v 488 obchodných zariadeniach. V 10 obchodných zariadeniach (2,05 % sledovaných zariadení) odmietli poverení pracovníci spolu 7 anketárom overiť záznam cien.

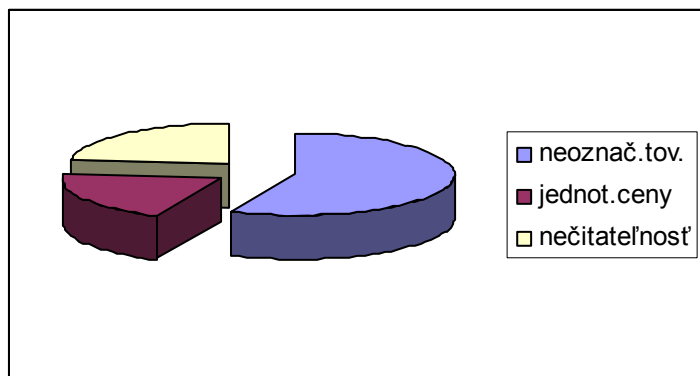
7. monitoring sa uskutočnil 15. – 17.4. 2009 v 34 okresoch a 56 monitorovacích miestach, pričom bol uskutočnený záznam cien v 280 predajniach potravinárskeho tovaru, v 100 predajniach spotrebného tovaru a 111 prevádzkach stravovacích a ubytovacích služieb – spolu v 491 obchodných zariadeniach. V 9 obchodných zariadeniach (1,83 % sledovaných zariadení) odmietli poverení pracovníci spolu 7 anketárom overiť záznam cien.

Prehľad monitorovaných predajní a prevádzok

Monitoring	Tovarové skupiny, služby			SPOLU
	Potraviny	obuv/textil	ubyt/strav	
200903/1	275	101	107	483
200904/1	281	102	105	488
200904/2	280	100	111	491

Podiel predajní potravín na celkovom počte monitorovaných prevádzok tvorí 57 % skúmaného súboru. Od marca došlo k zníženiu počtu monitorovaných obchodov a prevádzkarní služieb, aby boli zachované ciele prieskumu pri redukovaných nákladoch.

Pri zázname cien v priebehu marcového monitoringu zistili anketári celkom 403 nedostatkov predovšetkým v nedostatočne označovanom tovare (228), absencii jednotkových cien (81), zníženej čitateľnosti dopisovaných EURO a Sk cien (94). Toto zastúpenie znázorňuje Graf 1. Z tohto počtu bolo ešte za prítomnosti anketárov odstránených 201 nedostatkov.

Zistené nedostatky podľa druhu – Graf 1

K doteraz získaným údajom môžeme uviesť tieto zachytené tendencie (s vedomím skutočnosti, že vyhodnocovaním tendencií sú poverené iné organizácie):

- Vývoj niektorých sledovaných položiek potravinárskeho tovaru, u ktorých v 2. polroku 2008 – bol cenový vývoj takmer konštantný (vzhľadom k vývoju v 1. polroku 2008 sa zmenil a v štyroch mesiacoch roku 2009 EURO-prieskum zaznamenal nárast cien u niektorých z nich: chlieb, syry, jedlý olej, ap. – pričom kontrastne vstupné suroviny ako sú múka a mlieko, majú konštantnú cenu alebo sa všeobecne znižujú!!

Cenový vývoj niektorých položiek podľa krajov:

Chlieb tmavý, ražný 1 kg

Kraj	Január spolu		február spolu		marec 200903/1		apríl spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur
BA	0,944	1,91	0,98	1,91	0,98	1,94	1,03	1,94
BB	0,83	1,775	0,83	1,775	0,89	1,85	0,93	1,85
KE	0,88	1,32	0,88	1,32	0,88	1,35	0,98	1,35
NR	0,99	2,28	0,72	2,32	0,78	2,26	0,89	2,26
TN	0,63	2,162	0,63	2,162	0,69	2,128	0,76	2,38
TT	1,08	1,39	1,05	1,54	1,05	1,65	1,05	1,95
ZA	0,63	2,33	0,76	2,33	0,83	2,30	0,83	2,30
PO	0,92	2,236	0,85	2,236	0,85	2,20	0,85	2,20

U cien chleba zaznamenávame podstatne väčšie rozpätie medzi minimálnymi a maximálnymi cenami (porovnaním s múkou) a odlišný vývoj sa prejavuje aj v krajoch. Zvýšené minimálne ceny vo všetkých krajoch na začiatku roka 2009, čo sme považovali za negatívny vývoj sa stabilizovali a začali sa opäť zvyšovať až v apríli a maximálne ceny sa nadpriemerne držia v okresoch Nitrianskeho, Trenčianskeho, Žilinského a Prešovského kraja.

Syr EIDAM tehla 1 kg

Kraj	Január spolu		február spolu		marec 200903/1		apríl spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur
BA	3,95	10,671	3,95	10,65	4,725	10,65	4,86	10,65
BB	3,02	7,6	3,95	7,6	3,75	7,64	4,29	8,19
KE	3,29	6,975	3,5	6,975	3,99	7,75	4,29	8,05
NR	3,81	9,35	3,82	9,30	3,95	9,46	4,42	9,55
TN	3,59	8,75	3,75	9,05	3,83	9,13	4,32	8,83
TT	4,15	7,09	3,95	7,20	4,15	8,96	4,75	9,15
ZA	3,95	10,0	3,95	9,79	4,28	9,86	4,40	9,90
PO	3,59	8,15	3,59	8,15	4,15	8,34	4,45	8,82

V apríli sme zaznamenali zvýšenie minimálnych cien syrov priemerne o viac ako 15 % na celom území SR pričom naopak sa znížili ceny mlieka a masla!!

Jedlý olej 1 l

Kraj	Január spolu		február spolu		marec 200903/1		apríl spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur
BA	0,89	2,42	1,02	2,49	1,29	2,49	1,39	2,49
BB	1,29	2,42	1,29	2,42	1,23	2,42	1,29	2,42
KE	1,16	2,32	1,29	2,32	1,29	2,32	1,29	2,32
NR	1,29	2,46	1,13	2,29	1,42	2,59	1,42	2,59
TN	0,89	2,34	1,29	2,62	1,29	2,89	1,25	2,62
TT	1,49	2,35	1,49	2,26	1,49	2,26	1,49	2,45
ZA	1,31	2,50	1,32	2,72	1,29	2,72	1,29	2,62
PO	0,87	2,15	0,99	2,31	1,16	2,31	1,31	2,55

V niektorých krajoch sa minimálne ceny jedlého oleja zvýšili až o 50 %!!!

Pšeničná múka polohrubá výber 1 kg									
Kraj	Január spolu		február spolu		marec 200903/1		apríl spolu		Max eur
	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur	
BA	0,39	0,63	0,39	0,59	0,39	0,53	0,39	0,57	0,57
BB	0,39	0,63	0,39	0,63	0,39	0,63	0,39	0,63	0,63
KE	0,3	0,63	0,39	0,93	0,33	0,63	0,35	0,67	0,67
NR	0,36	0,63	0,35	0,63	0,33	0,63	0,33	0,63	0,63
TN	0,39	0,63	0,39	0,63	0,26	0,63	0,29	0,60	0,60
TT	0,39	0,61	0,39	0,53	0,39	0,62	0,39	0,62	0,62
ZA	0,39	0,63	0,39	0,63	0,39	0,63	0,39	0,63	0,63
PO	0,4	0,8	0,4	0,8	0,39	0,53	0,39	0,57	0,57

Po sledované obdobie sa ceny múky pohybujú medzi 0,26 – 0,63 € (7,80 – 19 SKK) na celom území Slovenska v takmer tom istom rozpätí, pričom prechodný pokles spôsobujú akciové ceny.

Mlieko trvanlivé polotučné II									
Kraj	Január spolu		február spolu		marec 200903/1		apríl spolu		Max eur
	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur	
BA	0,59	0,86	0,59	0,83	0,59	0,83	0,35	0,83	0,83
BB	0,56	0,99	0,48	0,89	0,45	0,89	0,39	0,89	0,89
KE	0,39	0,79	0,53	0,79	0,39	0,79	0,30	0,79	0,79
NR	0,52	0,84	0,45	0,85	0,45	0,85	0,30	0,84	0,84
TN	0,49	1,08	0,53	1,06	0,48	1,05	0,35	1,05	1,05
TT	0,56	0,86	0,56	0,86	0,29	0,86	0,35	0,86	0,86
ZA	0,45	1,09	0,43	1,09	0,45	1,09	0,34	1,09	1,09
PO	0,45	0,79	0,45	0,79	0,45	0,79	0,30	0,84	0,84

Minimálne ceny mlieka sa od začiatku apríla všeobecne znížili o viac ako 25 % (!!) pričom sa maximálne ceny v podstate zachovali.

Ceny spotrebného tovaru – vo všetkých sledovaných položkách sú dlhodobo stabilizované a takmer konštantné, nevýhodou je ich veľké cenové rozpätie.

Duálne zobrazovanie, ktoré sme pri monitoringu zaznamenávali, bolo na prelome roka takmer 100 %, v súčasnosti sa jeho absencia zvyšuje – chýba kontrolná cena v Sk (predovšetkým v niektorých menších mestách a obciach okresov stredného a východného Slovenska). Anketári sa bežne stretávajú s dotazmi od personálu predajní a prevádzok, prečo hľadajú ešte duálne zobrazovanie – ktoré považujú za zbytočné (pričom sa podivujú, že je povinné do 31.12.2009).

V reštauračných službách zaznamenávajú anketári naďalej rast cien – predovšetkým u menu, ktoré ale vo všeobecnosti nedosahuje výraznejšie odchýlky od štatistik dekádneho zisťovania ŠÚ SR. Zistené cenové odchýlky od republikového priemeru naznačujú neodôvodnené zvyšovanie, aj keď nie je preukázateľné, že súvisí iba s prechodom na EURO. Preto okrem priameho oslovovania nekorektných podnikateľov - aktivisti našich regionálnych centier informujú o cenovom vývoji a upozorňujú spotrebiteľov na prevádzky a druhy služieb, ktoré sú cenovo nadpriemerne nákladne - v miestnych prostriedkoch masovej komunikácie (rozhlasových a televíznych reláciách, miestnej tlači ap.).

Na základe doteraz zistených údajov o cenách a ich vývoji a porovnaním s kritériami na zaradenie kandidátov na spotrebiteľský pranie - tzv. čiernu listinu – nedošlo v priebehu apríla k zaradeniu ďalších podnikateľských subjektov, čo znamená, na verejnom zozname z februára 2009 zostávajú 4 podnikateľské subjekty – z toho 1 maloobchodná potravinová predajňa, 1 operátor mobilných služieb a 2 dopravné spoločnosti.

Ohlas na spotrebiteľský pranie, mediálne pertraktovaný (ktorý v hodnotenom mesiaci opadol), vyvoláva dodnes rozdielne stanoviská a prístupy, ale súhrnne je pozitívne prijatý a u prevažnej časti občianskej verejnosti oživil presvedčenie, že ochrana spotrebiteľov nie je iba vhodnou politickou témou čo viedlo k tomu, že sa ďalej zvýšil počet podnetov spotrebiteľov na preverenie vývoja cien u rozsiahleho vejára služieb. Toto zistenie musíme bezo zmeny konštatovať aj keď dve málopočetné spotrebiteľské organizácie, ktoré neparticipujú na EURO-prieskume sa verejne dištancovali od nami používanej kritickej informačnej formy pre spotrebiteľskú verejnosť.

S touto skutočnosťou kontrastuje písomné ocenenie predstaviteľov EK v ktorom vyzdvihujú náš výskumný projekt, spôsob prenosu spotrebiteľských informácií v súvislosti s prechodom na Euro a použitú metodiku monitoringu vrátane moderného spôsobu spracovania a vyhodnocovania, na ktoré nadviazali ďalšie kontakty vrátane predstaviteľov EUROSTATU, ktorí si vyžiadali súhlas na využitie niektorých nami overených postupov a ich zaradenie do nimi používaných štatistických metód.

Pre ďalšie obdobie rozhodla Rada ZSS na základe návrhu Koordinačnej pracovnej skupiny projektu o odčlenení Spotrebiteľského praniera, ktorý bude naďalej prezentovať zistené a vyhodnotené kritické informácie iba na webovej stránke ZSS. Čierna listina podnikateľských subjektov, u ktorých bude dostatočne presvedčivo zistené neodôvodnené zvyšovanie, súvisiace s prechodom na EURO bude uvádzaná iba na www.pravaspotrebitela.sk.

Ďalšie prípady neodôvodnene zvýšených cien sa prešetrujú, komunikuje sa s jednotlivými podnikateľmi, aby ich prípadné zaradenie na tzv. čiernu listinu bolo korektné a odôvodnené. Súbežne poskytujeme tieto informácie Zväzu obchodu a CR, Republikovej únii zamestnávateľov, Potravinárskej komore Slovenska a Jednote COOP, aby sme predišli ďalším rozporným hodnoteniam ich členov.

Kvalitatívne sondy

Chceli by sme uviesť aj niekoľko poznámok z analýzy časových radov kvalitatívnych sond, ktoré boli realizované opakovane u podstatnej časti poskytovaných služieb obyvateľstvu v období október 2008 až marec 2009:

1. Údržba, oprava a požičiavanie odevov a obuvi

- V priemere sa súhrnne zvýšili ceny v tejto skupine služieb o 20 % (opravy o cca 17 %, požičovne o 20 – 25 %)

2. Služby používané pri pravidelnej údržbe a opravách bytov

- V celej škále sledovaných položiek sa ceny služieb zvýšili minimálne o 20 % a ceny užitých materiálov o 25 – 35 %
- Odvoz, likvidácia odpadu a sanitárne služby - ceny vzrástli o 18 %

3. ELEKTRINA, PLYN A INÉ PALIVÁ

- Elektrina – podľa spotreby bytovej domácnosti a tarífov nárast o 12 – 45 %
- - u osvetlení spoločných priestorov od 30 – 80 %
- Plyn – nárast v priemere o 12 – 20 %
- TUV – o viac ako 20 %
- Vodné a stočné – podľa lokality o 15 – 40 %

4. Údržba a opravy prostriedkov osobnej dopravy

- Nárast o 25 %

5. Dopravné služby

- Mestská hromadná doprava – podľa lokality o 15 – 40 %, ďalšie výdavky sú spôsobené obmedzením doteraz poskytovaných zľav
- Osobná doprava autobusom – prímestská (zabezpečovaná vyššími územnými celkami) – v priemere zvýšenie o 11 – 25 %
 - diaľková – podľa dopravnej spoločnosti nárast o 10 – 20 %
- Železničná osobná doprava – o 15 – 20 %, ďalšie výdavky sú spôsobené obmedzením doteraz poskytovaných zľav

6. Kadernícke služby a služby v zariadeniach osobnej starostlivosti

- Pánske strihanie vlasov – nárast o 30 – 80 %
- Trvalá ondulácia(+umýv.)+ondul. hor. vzduchom – nárast o 30 – 50 %
- Hĺbkové čistenie pleti + naparenie + maska – nárast o 30 %
- Vstupné do posilovní s využitím technického vybavenia – priemerný nárast o 30 %.

Podrobnejšie výstupy z monitoringu nájdete na www.pravaspotrebitela.sk a www.zss.sk.

Správu spracoval: Josef Lounek, I. podpredseda Rady ZSS a koordinátor projektu EURO-prieskum

V Bratislave 15.5.2009